

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 305/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Milanom Slobodnikom, advokátom, Štúrova 20, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Michalovce č. k. 16 Cb 4/2022-251 z 10. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dodatkový protokol“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje uznesenie Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) č. k. 16 Cb 4/2022-251 z 10. februára 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Zároveň navrhuje priznať jej náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola v procesnom postavení odporcu v konaní o návrhu navrhovateľky v 1. rade [REDACTED], [REDACTED], a navrhovateľky v 2. rade [REDACTED], [REDACTED] (ďalej spolu len „navrhovateľky“), na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia vo forme zriadenia sudcovských záložných práv k nehnuteľnostiam pre účely zabezpečenia pohľadávok z titulu nároku na vrátenie zaplatenej kúpnej ceny za predaj bytov na základe v návrhu špecifikovaných zmlúv o budúcej zmluve. O návrhu na nariadenie

zabezpečovacieho opatrenia rozhodol okresný súd uznesením č. k. 16 Cb 4/2022-130 z 1. júna 2022 (ďalej len „uznesenie okresného súdu z 1. júna 2022“) tak, že zriadil záložné právo v prospech navrhovateľiek na účel zabezpečenia ich pohľadávok, a to až do právoplatného skončenia konania vo veci samej (výrok I až IV); v prevyšujúcej časti návrh na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia zamietol; navrhovateľky zaviazal na podanie žaloby vo veci samej o vrátenie zaplatenej kúpnej ceny na príslušnom súde v lehote do 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto uznesenia a stranám sporu nepriznal nárok na náhradu trov konania.

3. Proti uzneseniu okresného súdu z 1. júna 2022 podala sťažovateľka (proti výroku I až V a VIII), ako aj navrhovateľky (proti výroku I až VI a VIII) odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 3 Cob 147/2022-190 z 22. augusta 2022 tak, že zmenil uznesenie okresného súdu z 1. júna 2022 tým spôsobom, že návrh na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia zamietol a sťažovateľke nepriznal nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie. Zároveň jej priznal proti navrhovateľkám nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4. Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 16 Cb 4/2022-217 zo 16. novembra 2022 (ďalej len „uznesenie okresného súdu zo 16. novembra 2022“) rozhodol o výške náhrady trov konania tak, že navrhovateľky sú povinné nahradiť sťažovateľke trovy odvolacieho konania vo výške 8 215,74 eur na účet právneho zástupcu sťažovateľky do 15 dní od doručenia uznesenia. Na účel výpočtu tarifnej odmeny za úkon právnej služby vychádzal z toho, že zriadenie zabezpečovacieho opatrenia je peniazmi ocenenou hodnotou. Jeho hodnotou (cenou) je výška istiny pohľadávky, ktorej splnenie sa záložným právom zabezpečuje. Keďže zabezpečovacie opatrenie podľa názoru súdu primárne sleduje cieľ, ktorým je zabezpečenie veriteľovej pohľadávky, táto *„potom určuje aj hodnotu predmetu konania. Keďže predmetom sporu bolo zriadenie záložné právo na nehnuteľnostiach na zabezpečenie piatich pohľadávok vo výške 84,500,- €, súd určil tarifnú odmenu podľa § 10 ods. 1 a § 13 ods. 3 cit. vyhl. vychádzajúc z toho, že predmetom odvolacieho konania (sporu) bolo spolu desať vecí, v ktorých bol odporca (žalovaný) úspešný.“*

5. Proti tomuto uzneseniu okresného súdu zo 16. novembra 2022 podali navrhovateľky sťažnosť, o ktorej rozhodol sudca okresného súdu napadnutým uznesením tak, že uznesenie okresného súdu zo 16. novembra 2022 zmenil a navrhovateľkám uložil, aby sťažovateľke uhradili trovy odvolacieho konania vo výške 256,57 eur na účet právneho zástupcu sťažovateľky do 15 dní od doručenia predmetného uznesenia. Okresný súd pri výpočte trov odvolacieho konania však nevychádzal z výšky pohľadávky, ktorá mala byť zabezpečená záložným právom, ale vychádzal z predmetu konania – tarifnej hodnoty veci alebo práva, ktorej výšku nie je možné vyjadriť v peniazoch, podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) (základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, pozn.). Poukázal na to, že existencia ani výška pohľadávky nebola v tomto konaní jeho predmetom a nešlo ani o konanie vo veci samej, keďže išlo o nariadenie zabezpečovacieho opatrenia ako dočasnej úpravy práv a povinností strán sporu. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 28. februára 2023.

II. Argumentácia sťažovateľky

6. Proti napadnutému uzneseniu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta jeho svojvoľnosť a nesprávne právne posúdenie veci okresným súdom. Nesprávnosť právneho posúdenia vidí v určovaní tarifnej hodnoty veci, pri ktorej mal okresný súd vychádzať z výšky zabezpečovaných pohľadávok, nie postupovať v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. S poukazom na uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 604/2018-17 z 15. novembra 2018 prezentuje názor o potrebe primárnej aplikácie § 10 ods. 2 vyhlášky, ktorej sa vo svojej veci dožaduje. Priznanie náhrady trov v nesprávnej výške, ktorá je nezanedbateľne nižšia, ako jej podľa práva patrí, považuje sťažovateľka za porušenie jej základného práva vlastniť majetok. Zároveň namieta, že okresný súd nepostupoval správne, ak odmenu advokáta za jeden úkon právnej služby krátil na polovicu základnej sadzby tarifnej odmeny podľa § 13a ods. 2 vyhlášky. Sťažovateľka argumentuje, že návrh na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia bol podaný samostatne, a nie ako súčasť žaloby, ako ani do prebiehajúceho konania, t. j. „rozhodoval vo veci samej“. Túto možnosť pritom predpokladá aj § 330 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Za nesprávny postup okresného súdu (a neodôvodnený postup) sťažovateľka považuje aj nezvýšenie tarifnej odmeny určenej z tarifnej hodnoty veci s najvyššou hodnotou o tretinu základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by advokátovi patrila v ostatných spojených veciach. Predmetné tvrdenie odôvodňuje tým, že predmetom návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia bolo zriadenie záložného práva s cieľom zabezpečiť päť pohľadávok vo výške 55 000 eur a ďalších päť vo výške 84 500 eur. Podľa jej názoru tak išlo o spojenie viacerých vecí.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie práva vlastniť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny) a práva pokojne užívať majetok (čl. 1 dodatkového protokolu) napadnutým uznesením okresného súdu o zmene výšky náhrady trov odvolacieho konania v konaní o nariadenie zabezpečovacieho opatrenia.

8. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (m. m. II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. IV. ÚS 195/07) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

9. Ústavný súd považuje za nevyhnutné v prvom rade poukázať na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej

roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

10. Ústavný súd tiež zdôrazňuje, že nie je ďalšou inšinciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto neprislúcha posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému okresný súd pri rozhodovaní o konkrétnej výške náhrady trov konania dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko, či napadnuté uznesenie okresného súdu spĺňalo požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle práva na spravodlivý proces), rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého postup všeobecného súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi konania v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (m. m. II. ÚS 81/00, II. ÚS 601/2021, II. ÚS 393/2022).

11. Úlohou ústavného súdu bolo v prvom rade prerokovať relevanciu zásadnej námietky sťažovateľky o tom, či sudca okresného súdu rozhodol ústavne udržateľne, keď zmenil uznesenie zo 16. novembra 2022 vydaného vyšším súdnym úradníkom (o vyčíslení náhrady trov konania, pozn.) tak, že pri určovaní tarifnej hodnoty veci nevychádzal z výšky zabezpečovaných pohľadávok, ale postupoval v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. To znamená, že ustálil predmet konania ako nevyčísľiteľný na účely určenia tarifnej hodnoty veci, keďže jeho predmetom bol návrh na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia.

12. Ústavný súd v napadnutom uznesení nezistil taký výklad právnych predpisov rozhodných pre vec samotnú, ktorý by mohol vyvolať účinky nezlučiteľné s právom sťažovateľky na spravodlivý proces ani s jej vlastníckym právom.

13. Tarifnú hodnotu prejednávanej veci okresný súd ustálil ako neoceniteľnú v peniazoch, keďže predmetom konania bolo nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, v rámci ktorého sa navrhovateľky domáhali zriadenia záložného práva k nehnuteľnostiam pre účely zabezpečenia pertraktovaných pohľadávok. Nemožno prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľky, že hodnota mala byť určená podľa výšky pohľadávky, ktorá mala byť zabezpečená zriadením záložného práva. Vo vzťahu k pohľadávke má prípadné zriadenie záložného práva len akcesorickú zabezpečovaciu povahu a nemá vplyv na priame vlastníctvo peňažnej sumy zodpovedajúcej uplatňovanej pohľadávke. Inými slovami, priame splnenie pohľadávky nebolo predmetom konania. Nemožno teda namietať právne závery okresného súdu ako nesprávne, ak za tejto situácie vyhodnotil predmet konania, ktorým je zriadenie záložného práva, ako neoceniteľný v peniazoch. Na uvedenom nič nemení ani námietka sťažovateľky o potrebe aplikovania tarifnej hodnoty veci alebo práva, o ktoré v konaní ide podľa § 10 ods. 2 vyhlášky, keďže tento ustanovuje, že „... za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu“. V tejto veci sa rozhodovalo o zriadení záložných práv v rámci návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, ktoré malo byť dočasnou úpravou práv

a povinností strán sporu (bod 28 napadnutého uznesenia). Aplikáciu § 11 ods. 1 vyhlášky preto nemožno považovať za ústavne nekonformnú, ako to sťažovateľka tvrdí, a teda ani prisvedčiť jej námietkam o nesprávnom právnom posúdení jej veci (m. m. II. ÚS 140/2021, III. ÚS 420/2022).

14. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta nesprávne posúdenie aj v súvislosti s priznanou výškou náhrady trov odvolacieho konania. Poukazuje na nesprávnu aplikáciu § 13a ods. 2 vyhlášky namiesto § 13a ods. 1 písm. a), b) a c) vyhlášky. Dôvody, pre ktoré považuje tento postup za nesprávny, spočívajú v tom, že konanie o nariadení zabezpečovacieho opatrenia považuje za rozhodnutie vo veci samej v zmysle § 330 ods. 2 CSP. Podľa tohto zákonného ustanovenia platí, že ak to povaha veci pripúšťa, súd môže nariadiť neodkladné opatrenie, ktorého obsah by bol totožný s výrokom vo veci samej. V zmysle § 344 CSP ustanovenia o neodkladnom opatrení sa použijú primerane aj na zabezpečovacie opatrenie. V nadväznosti na uvedené skutočnosti nie je možné prisvedčiť ani predmetnej námietke sťažovateľky, keďže dôvody, pre ktoré považuje rozhodnutie okresného súdu za nesprávne a ktorými je ústavný súd viazaný [§ 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], ústavný súd nevyhodnotil ako také, ktoré by mohli (aj vzhľadom na skutočnosti popísané v bode 13 tohto uznesenia) odôvodniť iné rozhodnutie vo veci po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

15. Pokiaľ sťažovateľka na podporu svojej argumentácie poukázala na závery vyplývajúce z uznesenia ústavného súdu č. k. IV. ÚS 604/2018-17 z 15. novembra 2018, tu je potrebné sa stotožniť s odôvodnením sudcu okresného súdu v napadnutom uznesení (bod 26, pozn.) o odlišnosti označenej veci, keďže sa v nej neprerokúvala hodnota úkonu právnej služby v konaní o návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia.

16. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky o nezvýšení tarifnej odmeny o tretinu jej základnej sadzby ústavný súd uvádza, že ak dôjde k spojeniu dvoch alebo viacerých vecí (nárokov) v jednom konaní (tzv. objektívna kumulácia), tak to má za následok, že nedochádza k súčtu základných tarifných odmien za jednotlivé veci, ale k osobitnému právnu normou predpokladanému postupu obsiahnutému v tomto ustanovení, keď základná sadzba tarifnej odmeny určenej z tarifnej hodnoty veci s najvyššou hodnotou sa zvyšuje o tretinu základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by advokátovi patrila v ostatných spojených veciach [*Fiačan, I., Kerecman, P., Hellenbart, V., Sedlačko, F. a kol.* Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa). Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015]. Ústavný súd uvádza, že v priebehu dotknutého konania nedochádzalo k rozširovaniu či spájaniu jednotlivých vecí, čo považuje v okolnostiach prerokúvanej veci za smerodajné. Pokiaľ sťažovateľka namieta, že v tomto kontexte absentuje odôvodnenie (napadnutého uznesenia, pozn.) zo strany okresného súdu, je nutné uviesť, že sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu 16. novembra 2022 (súdneho úradníka) nepodávala sťažovateľka, ale navrhovateľky, ktoré námietku v tomto smere nevzniesli. Nie je teda možné prisvedčiť ani tejto námietke sťažovateľky o nedostatočnosti odôvodnenia namietaného rozhodnutia.

17. V danom prípade ústavný súd tiež považuje za relevantné, že (i) v označenom konaní bola predmetom napadnutého uznesenia výlučne otázka trov konania, t. j. išlo o otázku akcesorickú, ktorá priamo nesúvisela s konaním vo veci samej, (ii) námietky sťažovateľky sú z časti polemikou s právnym názorom okresného súdu vo sfére podústavnej právnej regulácie, pričom sťažovateľka

argumentuje spôsobom, ktorý nevedol k možnosti prijatia tejto ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie. Ústavný súd za týchto okolností nemá ústavne relevantný dôvod a ani oprávnenie, aby prehodnocoval právne závery okresného súdu a tieto následne podroboval ústavnoprávnej korekcii.

18. Ústavný súd konštatuje, že v nadväznosti na spôsob argumentácie sťažovateľky nezistil žiadnu takú možnosť porušenia jej práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, v nadväznosti na čo ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

19. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu je potrebné uviesť, že sťažovateľ namietal porušenie týchto práv v spojení alebo v nadväznosti na namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľkou označeného základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, v dôsledku čoho bolo potrebné ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

20. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu